

EDUKATIVNI STRIPOVI S RELIGIJSKOM TEMATIKOM

Sažetak

Iako dugo osporavan i smatran inferiornom umjetničkom formom u odnosu na književnost, slikarstvo ili film, često identificiran kao šund literatura, strip se, počevši od sedamdesetih godina prošlog stoljeća kada se u kulturnoj debati zaoštava rasprava između zagovornika "visoke" i "niske" kulture, izborio za status autohtone umjetnosti (tzv. "devete umjetnosti"), te kao utjecajan i priznat mass-medijski proizvod danas ima svoje nezaobilazno mjesto u suvremenoj pop-kulturi. O umjetničkim dometima stripa i o njegovim karakteristikama kao medija masovnih komunikacija često se raspravljalo dok je edukativni potencijal stripa bio prilično zanemaren. Stoga, u ovome radu dat je osvrt na taj specifičan aspekt stripa koji, ako se pravilno iskoristi, može imati nebrojene upotrebne mogućnosti. Osnovna je namjera ovoga rada ukazati na karakteristike edukativnog stripa te dati primjere nekih stripova koji se mogu iskoristiti na području religijskog odgoja, odnosno religijske nastave ili vjeronauka različitih konfesija.

Ključne riječi: edukativni strip, izvorni edukativni strip, komercijalni strip, stripovi sa religijskom tematikom

Dr. Haris CERIĆ

Brojna istraživanja, kako s područja neuroznanosti i kognitivnih znanosti (Sperry, R.W., 1974; Paivio, 1986; Sadoski i Paivio, 2004; Meyer, 2005; Medina, 2008; Gangwer, 2009;), tako i s područja semiotike (Sipe, 1998) i edukacijskih znanosti (Sones, 1944; Levin et al, 1987; Krashen, 1993; Ujiie i Krashen, 1996; Yannicopoulou, 2004; Liu, 2004), dokazuju široke mogućnosti primjene stripa u odgojno-obrazovne svrhe. Strip sa svojim dvojnim vizualno-verbalnim informacijskim registrom omogućava da informacije koje se primaju budu istovremeno predstavljene i vizualno i verbalno što u konačnici pospješuje proces učenja. Kako navodi Guroshalov (prema Graham, 2005), jedan od najvažnijih razloga zbog kojih se stripovi mogu koristiti u edukativne svrhe je u tome što oni značajno pojednostavljaju i ubrzavaju proces spoznaje.

Razvoju i afirmaciji edukativnog stripa naročito je doprinio Will Eisner, jedan od najvećih strip autora svih vremena, u čiju čast se najprestižnija godišnja nagrada za strip zove «The Eisner», i čijom je zaslugom strip ušao u upotrebu kao edukativni materijal, najprije za potrebe američke vojske, a zatim i za potrebe školske djece. Govoreći o primjeni stripa, Eisner (2006) navodi dvije funkcije stripa: edukativnu i zabavlačku. Nadalje, on edukativne stripove dijeli na «tehničke» i «razvojne». Tehnički stripovi su oni u kojima se određene procedure, procesi i izvođenje određenog zadatka prikazuju iz čitateljevog ugla gledanja. To su najčešće priručnici, odnosno instrukcije za sastavljanje ili popravljavanje određenih uređaja dati u stripovnoj formi, pri čemu se pažljivo vodi računa o kompoziciji panela, položaju filaktera i tekstova s objašnjenjima, kako bi se čitatelju slikovito približilo izvođenje određene radnje. Druga funkcija edukativnih stripova, prema Eisneru, je «razvijanje stava prema zadatku», odnosno motiviranje čitatelja, posredstvom identifikacije sa likovima i situacijama koji se tretiraju u samome stripu, za poduzimanje neke aktivnosti. Elaborirajući ovu vrstu edukativnih stripova, Eisner (2006:144) navodi: „Vrijeme koje se ostavlja čitatelju stripa da istraži, sistematizira i da si predoči proces djelovanja ili prihvatanja uloge ili stava prikazanog u njemu je neograničeno. Ostavlja se prostora za procjenjivanje i mogućnost za razvoj određenih sposobnosti koje čitatelj može analizirati bez pritiska. Za razliku od rigidnosti fotografija, široko stripovsko uopćavanje do-

pušta naglašavanje koje može brže dovesti do zaključaka i utjecati na čitatelja“.

Rifas (2005) smatra da se svaki strip u određenom stupnju može smatrati edukativnim, te u tom smislu definira edukativne stripove jako široko, ubrajajući u njih stripove koji tretiraju povijesne teme, biografije i prerade književnih djela, te stripove koji se koriste u odnosima s javnošću, propagandi i u prozelitističke svrhe. On smatra da se određenje edukativnog stripa ne može svesti samo na one stripove koji se bave činjenicama a ne fikcijom, te navodi da se „pod specifičnim obilježjima edukativnog stripa mogu smatrati određena didaktička svrha koju imaju na umu pojedinci ili institucije koji ga kreiraju i distribuiraju; prisustvo određenih tekstualnih pojašnjenja koja omogućuju čitatelju da ga prepozna istovremeno i kao edukativno štivo i kao strip; te osobna korist koju ima za one koji ga kupuju i čitaju“ (Rifas, 2005:127).

S obzirom na namjenu i stupanj didaktičko-metodičke razrađenosti, edukativni se stripovi mogu podijeliti na izvorne edukativne stripove i komercijalne stripove. Izvorni edukativni stripovi su oni koji se namjenski rade za edukacijske svrhe, kako za upotrebu u nastavi da bi se posredstvom njih realizirali određeni ciljevi, zadaci i sadržaji nastave, tako i za neformalnu poduku izvan škole. Ovu vrstu stripa karakterizira visok stupanj didaktičko-metodičke raščlanjenosti i može se javljati u različitim oblicima – samostalno, kao integralni dio udžbenika, na panoima, radnim bilježnicama i priručnicima, u edukativnim časopisima itd. Komercijalni stripovi su oni koji su rađeni iz komercijalnih razloga ili iz umjetničkih pobuda, s isključivom namjerom da zabave čitatelja, bez primarno obrazovne svrhe, a koji se mogu uz odgovarajuće didaktičko-metodičko osmišljavanje, upotrijebiti i u te svrhe.

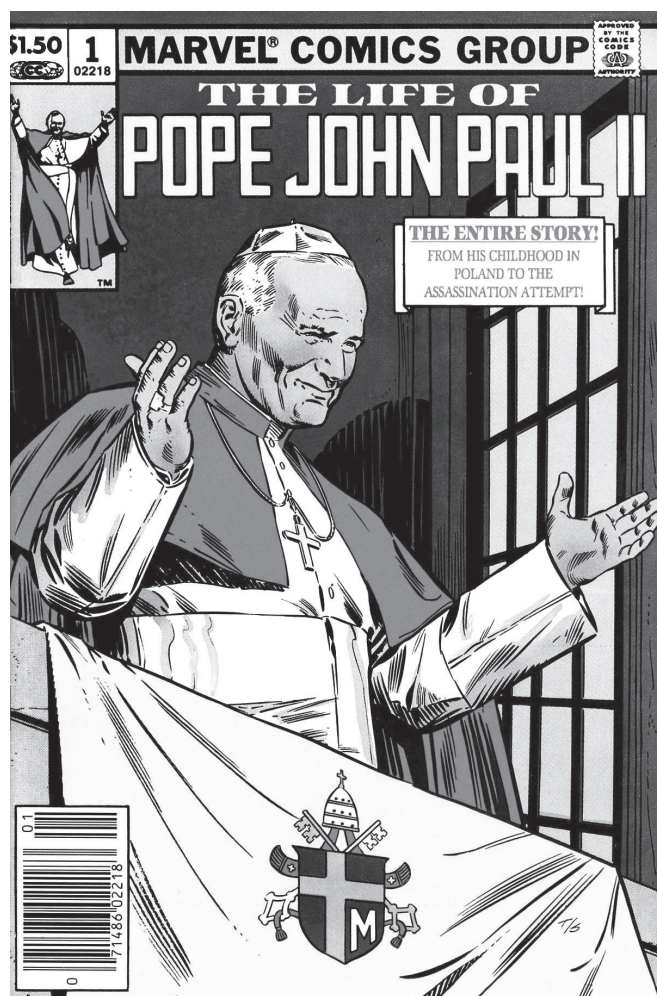
Davidson (2008) u svojoj klasifikaciji i katalogu edukativnih stripova, pored stripova u enciklopedijskoj formi, stripova koji tretiraju filozofiju i psihologiju, vojsku i ratovanje, umjetnost, poeziju, aktualna dešavanja, kao posebnu kategoriju izdvaja stripove koji tretiraju religijsku tematiku. Po njegovom mišljenju, religijske ideje se izražavaju gorljivije u odnosu na ostale teme te su stoga neki stripovi koje je uvrstio u katalog pod ovom kategorijom prilično kontroverzni, a neki pak dirljivi ili čak, u crtačkom i pripovjedačkom smislu, uistinu impresivni. Bilo

bi svakako vrlo korisno za nastavnike različitih profila kada bi se neko osmjelio da, po uzoru na Davidsonovu klasifikaciju, napravi jedan katalog edukativnih stripova na našem jeziku.

Mogućnost edukativnog i prozelitističkog djelovanja na djecu i mlade posredstvom stripa već odavno je prepoznata tako da stripovi sa religijskom tematikom nisu rijetka pojava. Čak postoje i izdavačke kuće koje su specijalizirane za stripove sa religijskom tematikom. Jedna od takvih je *Manga Hero*, katolička izdavačka kuća specijalizirana za stripove sa sjedištem u Kaliforniji. Oni su 2011. godine objavili strip pod naslovom «Habemus Papam» koji opisuje život pape Benedikta XVI. Zanimljivo je da je ovaj strip rađen u stiliziranom crtačkom maniru koji je karakterističan za japanske manga stripove. Mnogo prije ovoga, jedan drugi papa je dobio svoju stripovnu biografiju. Radi se o papi Ivanu Pavlu II, odnosno o stripovima «Wojtyła», objavljujanim u svakodnevnim nastavcima u talijanskom listu «L'occhio» krajem 1979. go-

dine i «Život pape Ivana Pavla II» («The life of Pope John Paul II»), objavljenom 1982. godine u izdanju Marvel-a, jedne od najpoznatijih stripovskih izdavačkih kuća na svijetu (Slika 1). Veliki je broj stripovnih biografija raznih katoličkih svetaca a među najpoznatije spadaju one o sv. Antunu (Antonio da Padova un santo per gli uomini), sv. Franji (Frate Francesco e i suoi fioretti), te o Maksimilianu Colbeau (Un santo nell'inferno), koje je radio poznati talijanski strip crtač Dino Bataglia.

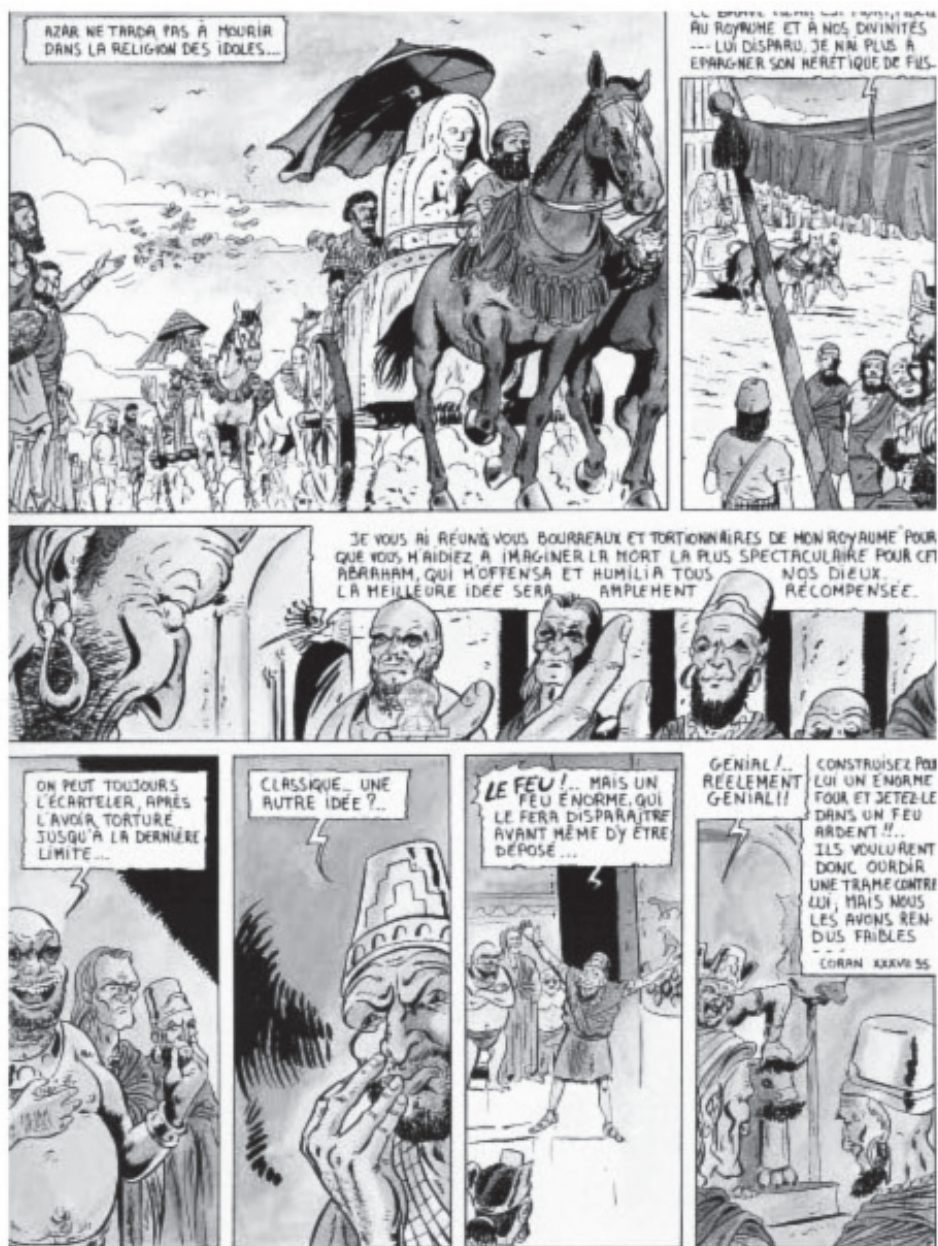
S druge strane, i biblijske priče su često doživljavale svoje stripovne inkarnacije. Ovdje svakako treba pomenuti veliki poduhvat francuskog izdavača Les Editions du Bosquet pod nazivom «Biblija u stripu». Ova edicija izlazila je od 1982. do 1986. godine i obuhvata 40 albuma, od kojih se 23 odnosi na «Stari Zavjet», 16 albuma tretira „Novi Zavjet“, a jedan dodatni album daje zbirni prikaz cijelog izdavačkog opusa o ovoj temi, samoga stripa i dodatnih sadržaja. Jednako važan izdavački projekat predstavlja

Slika 1. «Život pape Ivana Pavla II» biografija u stripu pape Wojtyła

i serija knjiga u stripu pod nazivom «Kur'an kroz priču» autora Youssefa Seddika, novinara i publiciste rođenog u Tunisu, objavljenih 1989. godine, također u Francuskoj. Iako je prvobitno zamišljeno da u ovoj ediciji izađe sedam knjiga, izašle su tek tri: «Prokleti narodi», «Abraham» i «Ljudi sa slonom» i one tretiraju priče iz preislamskog perioda (Slika 2). Ovaj stripovni prikaz kur'anskih pripovijesti namijenjen je prevashodno za čitalački uzrast od 12 do 16 godina i nakana mu je, kako napominje autor, da se pronađe, izvan nerazmrsivog sklopa sintaksičnih, leksičkih i teoloških poteškoća, pripovjedačko

odvijanje ovih priča, da se odgonetne ono što je njima obuhvaćeno, da se istraži ono što metafore prikrivaju i da se prikupi sve ono što se raspršilo u cjelini Svete knjige (Seddik, 1990.). Kako bi se u ovome stripovnom pristupu jedinstvenom fenomenu Kur'ana prevazišao tabu slikovnog predočavanja živih bića, koje je prema nekim tumačenjima unutar islama, na granici blasfemičnog, slike Poslanika se uopće ne pojavljuju, a njihovo prisustvo, ako je neophodno u tekstu, naznačeno je zrakom svjetlosti. Stripovane knjige iz edicije tzv. «biblioteke za početnike», koje su na ovim prostorima izdavale beogradski

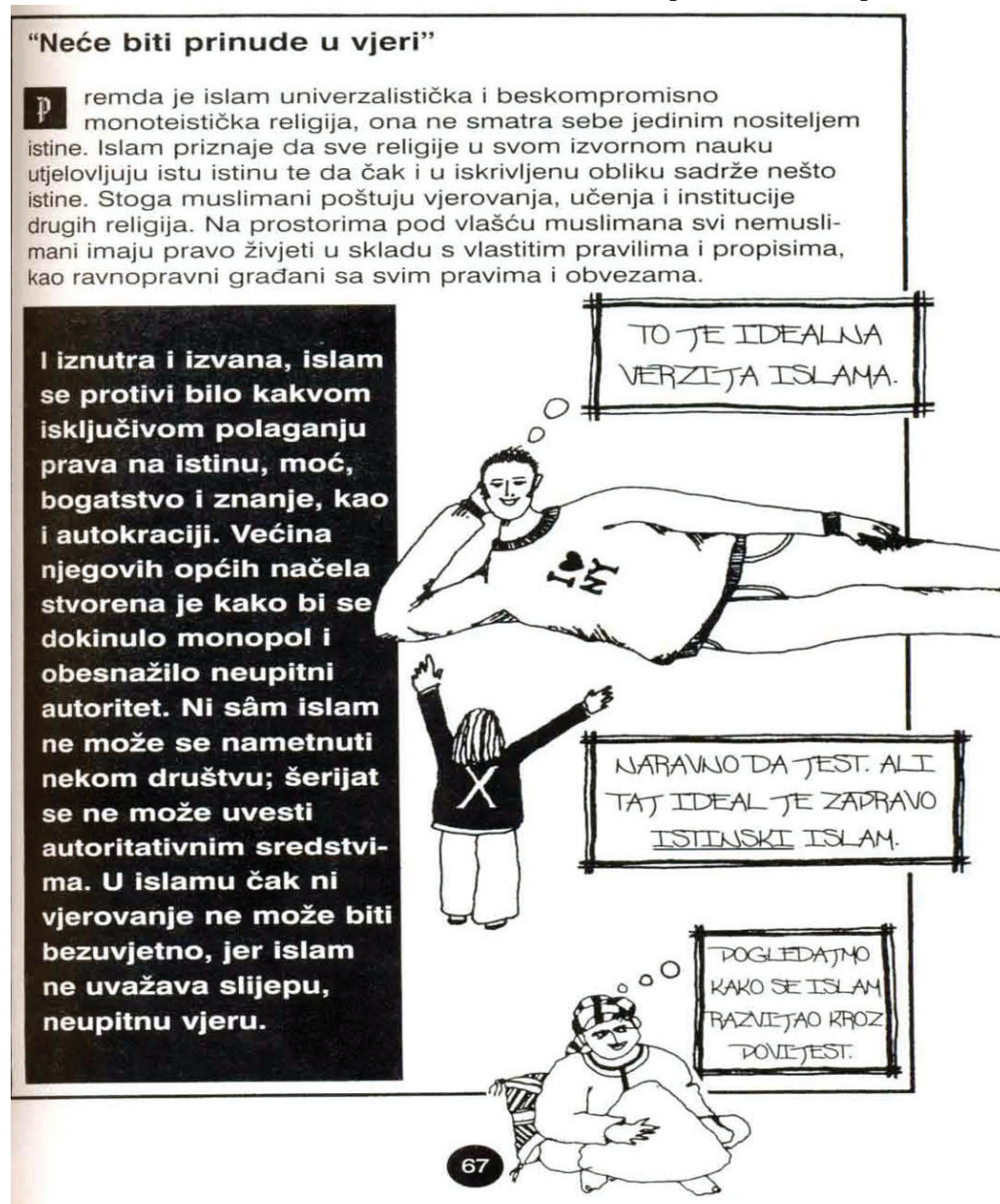

Slika 2. Tabla iz stripa «Abraham». Prikazuje Nimroda kako sa dželatima i mučiteljima iz svoga kraljevstva smišlja najstrašniju smrt za Abrahama. (“Pripremite za njega lomaču“ – povikaše – „pa ga u vatru bacite?“ I htjedose ga na muke staviti, ali Mi njih učinismo poniženim“, Kur'an, XXXVII, 97-98).

Hinaki i zagrebačka Naklada Jesenski i Turk, na jedinstven, inventivan i svakome razumljiv način obrađuju, između ostaloga, i velike svjetske religije (kršćanstvo, budizam i islam), te također predstavljaju svojevrstne edukativne stripove (Slika 3). U nedavno provedenom istraživanju koje se odnosilo na mogućnost primjene stripa u nastavi *Filozofije sa logikom* u gimnaziji ove

stripovane početnice pokazale su se jako zahvalnim za upotrebu na srednjoškolskom nivou (usp. Cerić, 2012). Nema razloga sumnjati da se, uz adekvatno didaktičko-metodičko osmišljavanje, one mogu jednako tako uspješno koristiti i u srednjoškolskoj nastavi vjeronauke.

Nemali broj komercijalnih stripova je, također, implicitno ili eksplicitno, inspiriran

Slika 3. Kadar iz stripovane knjige “Islam za početnike” (Ziauddin Sardar i Zafar Abbas Malik)

religijskim motivima, odnosno posreduje i afirmira neka religijska uvjerenja ili nazore. To je naročito karakteristično za tzv. superherojski stripovni žanr. Superherojski stripovi nastali su u Americi u vrijeme neposredno prije Drugog svjetskog rata, ponajprije iz propagandnih ra-

zloga – superheroji su, ustvari, bili inkarnacija premoći SAD-a i dobar model za identifikaciju sa vrijednostima američkog društva. Ono što je primjetno kod većine superherojskih stripova je njihova jedinstvena “monomitna” struktura. Joseph Campbell je u svojoj klasičnoj studiji *Heroj*

sa hiljadu lica (The Hero with a Thousand Faces) iz 1949. godine, komparirajući veliki broj mitova iz svih krajeva svijeta i oslanjajući se na Jungovo učenje o religijskom simbolizmu i kolektivnom nesvjesnom, razvio tezu o "monomitu". Prema Campbelle (1973), temeljna struktura svih tradicionalnih i religijskih mitova diljem svijeta je ista zbog postojanja "kolektivnog nesvjesnog" kod svakog ljudskoga bića. Odnosno, drugim riječima, svi mitovi, bez obzira bili oni tradicionalni ili religijski, su ustvari varijacije "monomita". Tako se kao nukleus monomita uočava šablon *odvajanje – inicijacija – povratak*, prema kojem se odvija pustolovina heroja. Ova matrica prepoznatljiva je i u slučaju religijskih ličnosti kao što su Muhamed a.s., Isus i Buddha. Bez obzira na primjetan utjecaj grčke i rimske mitologije, nordijskih mitova i paganske predaje, glavni utjecaji na superherojski strip dolazili su na početku iz judeo-kršćanske mitologije i tradicije. Uticaj jevrejske mitologije najbolje se ogleda na primjeru Supermana: "Vjerovatno najpoznatiji superheroj na svijetu Kal-El od Kriptona, poznatiji kao Clark Kent a.k.a. Superman je ustvari savremena verzija mitskog Golema. Jerry Siegel i Joe Shuster, njegovi kreatori, bili su Jevreji, u njega su utkali mit o moćnom zaštitniku odabranog naroda, i ne samo to... Kal-El na hebrejskom znači "Glas Božji" a sama njegova životna priča o siročetu sa uništene planete koji je poslat na Zemlju kako bi postao njen zaštitnik i spasitelj neodoljivo podsjeća na starozavjetnu legendu o Mojsiju. Budućeg princa od Egipta i Jahveovog proroka majka kao bebu pušta u korpi niz rijeku i njega potom pronalazi faraonova kći Baija i odgaja ga kao Egipćanina. Novorođenče Kal-Ela roditelji šalju svemirskim brodom na Zemlju i njega pronalazi bračni par Kent i odgaja ga kao Amerikanca" (Stojiljković, 2011: 25-6). Što se tiče utjecaja koji su na kreiranje superheroja dolazili iz kršćanstva, Stojiljković (2011:28) ih objašnjava na slijedeći način: "Superheroji su takođe i neka vrsta anđela gospodnjih i zamjena za kršćanske svece. Njihov svjetonazor je isti, u većini slučajeva urođena bezgrješnost i osjećaj za zemaljsku pravdu. Njihovo porijeklo i sile kojima raspolažu veoma često dolaze "negdje odozgo". Superherojske moći su najčešće: nadljudska snaga, brzina, neranjivost, besmrtnost... Zatim vještina manipulacije osnovnim prirodnim elementima: vodom, vatrom, vazduhom i zemljom. Ako se pozovemo na kršćanske spise o glasnicima božjim, naročito na Dionizija Areopagita, vidjećemo da su to sposobnosti koje

posjeduju upravo anđeli". Međutim, u posljednje vrijeme javljaju se u stripovnom univerzumu i muslimanski superheroji. Njihova pojava je, u najvećoj mjeri, motivirana nastojanjem da se posredstvom medija stripa utiče na mlađu populaciju, kako bi se prevazišla narastajuća islamofobija i predrasude o muslimanima prisutne u Americi i zapadnim društvima općenito. Tako je Marvel uveo lik Dust, muslimansku "mutantku" iz Afganistana kao novu članicu čuvenog X-Men tima, koja je odjevena u burku (Slika 4), dok je suparnički izdavač DC Comics nedavno, u nekoliko epizoda, pridružio Batmanu novog pomoćnika Nightrunner-a, muslimanskog imigranta iz Alžira. Dr. Naif Al-Mutawa, kojeg je The Royal Islamic Strategic Studies Center iz Jordana, uvrstio među 500 najutjecajnih muslimana u svijetu, autor je stripa 99, o timu superjunaka inspiriranih islamskom kulturom i religijom. Braća Adil i Kamil Intiaz, osnivači izdavačke kuće SplitMoonArts, kreirali su lik muslimanskog superheroja Buraqa-a, s nadom se da će ovaj strip serijal doprinijeti demistifikaciji islama, te rastjerati strah i nepovjerenje koje mnogi gaje prema islamu.

Slika 4. Dust, nova članica X-Man tima

Mnoge sociološke i edukološke studije ukazuju na to da je socijalizacija mladih u su-

vremenim društvima u znatnoj mjeri medijski uvjetovana ("medijska socijalizacija") i da je njihova realnost ustvari medijska realnost. Dakle, mediji utječu na to kako oni gledaju na svijet i kako ga razumiju. Ovo se također odnosi i na njihovo razumijevanje religije. Bez sumnje, medijska socijalizacija mladih zasigurno mijenja i utječe na njihovu percepciju religije na mnoge načine. Bez obzira radilo se o prisustvu religijskih ili kvazireligijskih elemenata u medijima, za očekivati je da oni imaju izrazito jak i specifičan utjecaj na razvoj religijskih ideja i stavova mladih. U tom smislu, strip kao specifičan medij, blizak i atraktivan djeci i mladima, može poslužiti kao svojevrsan katalizator u procesu učenja, odnosno usvajanja religijskih ideja, stavova i vrijednota. Ako se iskoristi na pravilan i kreativan način, strip može postati izrazito korisno sredstvo u religijskoj poduci. Iako strip, uz kreativno didaktičko-metodičko osmišljavanje, može imati motivirajuću, problematizirajuću i provocirajuću funkciju, ne treba nikako gubiti iz vida da on ne može biti supstitucija za izvorne religijske tekstove koji su u religijskoj poduci, odnosno religijskom odgoju i obrazovanju nezamjenjivi.

Slijedeći ulomak preuzet je iz knjige Johna Hull-a (1991) i na ilustrativan način pokazuje kako se strip može iskoristiti kao poticaj za učenje o religijskim idejama na najmlađem uzrastu, te, na koncu, predstavlja možda najbolji način da se zaključí ovaj tekst:

- Otac (nastavljajući razgovor o Supermanu):
 Ko može skočiti više, Bog ili Superman?
 Prvo dijete (5 godina): Bog.
 Drugo dijete (6,5 godina): Da, Bog može skočiti više.
 Otac: Ali može li Bog skočiti? Šta bi se desilo ako skoči?
 Drugo dijete (uzbuđeno): On bi skočio u samoga sebe. On je već tamo. On je svuda.
 Otac (kroz smijeh): Pa ko može trčati brže, Bog ili Superman?
 Drugo dijete: Supermen može oprčati cijeli svijet u djeliću sekunde.
 Otac: A Bog?
 Drugo dijete: On je već tamo.
 Otac: To znači, koliko god Superman bio brz, Bog je uvijek prvi, zbog toga što je on već na cilju.
 Drugo dijete: Da. (smijući se uzbuđeno)

Literatura:

1. Campbell, J. (1973). *The Hero with a Thousand Faces*. New York: Princeton University Press.
2. Cerić, H. (2012). Percepcija nastave uz primjenu stripa u odnosu na klasičnu nastavu iz predmeta Filozofija sa logikom, *Sarajevo Social Science Review/ Sarajevski žurnal za društvena pitanja*, Vol 1, No 1 (2012), pp. 9-22.
3. Davidson, S. (2008). Educational Comics: A Family Tree. *ImageText: Interdisciplinary Comics Studies*. 4.2 Dept of English, University of Florida. <http://www.english.ufl.edu/imagetext/archives/v4_2/davidson/>.
4. Eisner, W. (2006). *Comics and Sequential Art: Principles and Practice of the World's Most Popular Art Form* (28th printing). Paramus, NJ: Poorhouse Press.
5. Gangwer, T. (2009). *Visual impact, visual teaching: Using images to strengthen learning*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
6. Hull, J. (1991). *God-Talk with Young Children*. American Edition: Philadelphia, Trinity Press.
7. Krashen, S. (1993). *The power of reading*. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited.
8. Liu, J. (2004). Effects of comic strips on L2 learners' reading comprehension. *TESOL Quarterly*, 38(2), pp.225-243.
9. Mayer, R. (2005). Cognitive Theory of Multimedia Learning. In Mayer, R. (ed.). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Medina, J. (2008). *Brain Rules: 12 Principles for Surviving and Thriving at Work, Home, and School*. Seattle: Pear Press.
11. Paivio, A. (1986). *Mental representations: A dual coding approach*. New York: Oxford University Press.
12. Rifas, L. (2005). The Education of an Educational Comics Artist. In Dooley, M & Heller, S.(eds). *The Education of a Comics Artist: Visual Narrative in Cartoons, Graphic Novels, and Beyond*, pp.127-133.
13. Sadoski, M. & Paivio, A. (2004). A dual

- coding theoretical model of reading. In Ruddell, R. B & Unrau, N. J. (eds.). *Theoretical models and processes of reading* (5th ed.). Newark, DE: International Reading Association.
14. Sardar, Z. i Malik, Z. A. (2002). *Islam za početnike*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
 15. Seddik, Y. (1990a). *Kur'an kroz priču: Prokleti narodi*. Novi Sad: INMEDIA.
 16. Seddik, Y. (1990b). *Kur'an kroz priču: Ljudi sa slonom*. Novi Sad: INMEDIA.
 17. Seddik, Y. (1990c). *Kur'an kroz priču: Abraham*. Novi Sad: INMEDIA.
 18. Seth, G. (2005). Comics in Education: Are They Useful? A Roundtable prepared by Svetlana Masimova. *International Journal of Comic Art (IJOCA)*, Vol. 7 No. 1, Spring 2005, pp. 75-94.
 19. Sipe, L. (1998). How picture books work: A semiotically framed theory of text-picture relationships. *Children's Literature in Education*, 29(2), pp.97-108.
 20. Sones, W. (1944). The comics and instructional method. *Journal of Educational Sociology*, 18, pp.232-240.
 21. Sperry, R.W. (1974). Lateral specialization in the surgically separated hemispheres. In Schmitt, F. & Worden, F. (Eds.). *Third Neurosciences Study Program*. Cambridge: MIT Press.
 22. Stojiljković, D. (2011). *Kiselo & slatko: zapisi o stripu 2001-2011*. Beograd: Mono i Manjana.
 23. Ujiie, J. & Krashen, S. (1996). Is comic book reading harmful? Comic book reading, school achievement, and pleasure reading among seventh graders. *California School Library Association Journal* 19, 2, pp.27-28.
 24. Yannicopoulou, A. (2004). Visual aspects of written texts: preschoolers view comics. *L1 – Educational Studies in Language and Literature* 4, pp.169–181.

Summary الموجز

EDUCATIONAL STRIP WITH RELIGIOUS THEME

Haris Cerić, PhD

Strip as an art form had been disputed and for long time considered inferior to literature, fine arts and film, often identified as cheap literature. However, it has since seventies of the last century, when the cultural debate between the proponents of high culture and those who fought for the status of so called low culture reached its peak, secured a status of an autochthonous art form (so called ninth art form) thus as recognised and powerful mass media product today it plays a significant role in contemporary pop-culture. Artistic aspect of strip and its role in the mass-media communications has often been a subject of discussions, however its educational potentials have been overlooked. Hence in this article we observed this specific aspect of strip that may, if used accurately have numerous possibilities. The basic intention of the article is to point to the educational aspects of strip, and give some examples that can be used in the field of religious upbringing, that is religious education.

القصص المصورة التربوية ذات المواضيع الدينية

د. حارس تسيريتش

بالرغم من التشكيك بالقصة المصورة واعتبارها شكلا متدنيا من الفن. إذا ما قورنت بالأدب أو الرسم أو الفيلم. إلا أنها في بداية السبعينات من القرن الماضي. عندما احتدم الجدل في المناقشات الأدبية بين مناصري الثقافة "السامية" والثقافة "المنحطة". نجحت في انتزاع مكانة الفن الأصيل (أي ما يسمى بالفن التاسع). وأصبحت القصة المصورة اليوم منتجا إعلاميا جماهيريا مؤثرا ومعترفا به. له مكانة الثابت في الثقافة الشعبية المعاصرة. وقد كثر النقاش حول الأبعاد الفنية للقصة المصورة وخصائصها باعتبارها وسيلة تواصل جماهيري. بينما أهمل الجانب التربوي فيها بدرجة كبيرة. لذا. أولينا الاهتمام في هذا العمل بهذا الجانب المتميز للقصة المصورة. الذي إن أحسن استخدامه. يمكن أن يكون له إمكانات تطبيقية كثيرة. إن الغرض الأساسي من هذا العمل هو الإشارة إلى خصائص القصة المصورة التربوية. وتقديم أمثلة لبعض القصص المصورة التي يمكن الاستفادة منها في مجال التربية الدينية. وفي دروس التعليم الديني. لدى مختلف الطوائف الدينية.

الكلمات الرئيسية: القصة المصورة التربوية. القصة المصورة التربوية الأصيلة. القصة المصورة التجارية. القصص المصورة ذات المضامين الدينية.